

Захаров Віктор

Здобувач першого рівня вищої освіти
кафедри політології політології та державного управління.
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник ст.викл. Михайло Дубель)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ НЕОКЛАСИЧНОГО СИНТЕЗУ В УМОВАХ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН

Неокласичний синтез є однією з найпоширеніших економічних теорій, що об'єднує мікроекономічні основи класичної школи та макроекономічні аспекти кейнсіанства. У країнах з розвиненою ринковою економікою ця модель зарекомендувала себе досить добре, проте її застосування у пострадянському просторі серед держав цього регіону викликає низку питань. Метою цього дослідження є оцінка ефективності неокласичного синтезу в умовах пострадянських економік та виявити ключові фактори, що впливають на його можливу реалізацію.

Неокласичний синтез був розроблений у середині ХХ століття як спроба об'єднати мікроекономічний аналіз класичної школи та макроекономічні ідеї кейнсіанства. Головна ідея полягає в тому, що в короткостроковій перспективі економіка може потребувати державного втручання, але в довгостроковій вона прагне до рівноваги завдяки ринковим механізмам. Для початку необхідно виділити та описати основні принципи неокласичного синтезу для більш детального аналізу та розуміння подальшого дослідження. Найголовнішим аспектом даної економічної теорії є те, що ринок у довгостроковій перспективі самостійно забезпечує ефективний розподіл ресурсів, що може бути досить складним для реалізації у пострадянських країнах. Державне втручання є необхідним у кризові періоди для стабілізації економіки. На прикладі України можна стверджувати, що державне втручання у критичні моменти на початковому етапі впровадження даних методів має контролюватися відповідними антикорупційними органами та структурами для більш ефективної реалізації державного втручання. А, також, не менш важливим елементом неокласичного синтезу є саме використання монетарної та фіскальної політики для підтримки макроекономічної рівноваги.

Таким чином можна стверджувати, що ці політики змінюють ключову роль у підтримці макроекономічної рівноваги, особливо в пострадянському просторі, де економіки пережили значні структурні зміни. Монетарна політика

спрямована на контроль грошової маси та інфляцію через механізми процентних ставок і операцій на відкритому ринку. Фіскальна політика включає в себе регулювання економічного циклу та стимулювання економічного зростання.

Взаємодія цих інструментів дозволяє пом'якшити економічні коливання та забезпечити стійкість [1, с. 45; 2, с. 175; 5, с. 531].

Після розпаду СРСР більшість пострадянських країн обрали шлях ринкових реформ, що базувалися на ідеях неокласичного синтезу [1, с.5]. Проте перехід до ринкової економіки супроводжувався глибокими економічними кризами, що поставило під сумнів ефективність класичних ринкових механізмів у цих умовах [4, с. 102; 1, с.56].

Пропоную розглянути особливості, що супроводжували економічні трансформації пострадянських країн. Для початку маю зазначити, що ключовими аспектами є саме інфляційні процеси, що призвели до різкого знецінення національних валют та падіння купівельної спроможності населення, а також корупція та слабкість правової системи, і вже як наслідок не сформувалися ефективні ринкові інститути [6, с. 613; 4, с.136; 1, с.78].

Перехід від планової до ринкової економіки в пострадянських країнах виявився складним і суперечливим процесом. Неокласичний синтез, який передбачає поєднання ринкових механізмів і державного регулювання, зіткнувся з низкою серйозних перешкод. Це і інституційні обмеження тобто слабкість правової системи, і непослідовне застосування законів підірвало загальну довіру до ринкових інститутів. Корупція виступає як стимулюючий фактор, що лише закріпив недосконалість ринку монополізацією, недостатністю прозорості та доступності інформації. Певним чином на це вплинула і відсутність конкуренції, бо, через вище наголошену монополізацію, вона призвела до неефективного розподілу ресурсів. І, як вже було зазначено у аналізі неокласичного синтезу у пострадянських країнах, державне втручання було і в певній мірі залишається неефективним. І, це звісно мало свої певні наслідки, такі як бюрократизація, що маю зазначити є проблемою не лише пострадянських країн, а й загалом певним патерном, що спричиняє проблеми у формуванні не стільки вільного ринку, як саме можливості ввійти на такі ринки. Для подальшого розгляду того, як відбувається процес реалізації Неокласичного синтезу в якості ефективної економічної моделі, потрібно надати соціально-економічні наслідки, що супроводжують такі пострадянські країни, як Україна, Казахстан, Росія і, у меншій мірі, Білорусь, а саме зростання нерівності. Адже ринкові реформи часто призводили до збільшення розриву

між бідними, середнім класом та багатими категоріями населення, загальною проблемою цього є монополізація та певна “олігархічна хвиля”, що охопила напевно весь пострадянський простір [5, с.527; 3, с. 175; 7, с. 310].

Отже, підсумовуючи дане дослідження, зазначу, що неокласичний синтез як теоретична модель має значний потенціал для економічного розвитку, однак його ефективність у пострадянських країнах залишається обмеженою через інституційні та структурні проблеми. Для успішної реалізації ринкових реформ необхідно враховувати особливості національних економік, їх спрямованість, інвестиційна політика, здатність стабільно підтримувати малий бізнес різними пільговими та кредитними ініціативами, а також регулювати і не допускати занадто критичних показників монополізації окремими суб'єктами національного ринку. Необхідно адаптувати політичні інструменти до реальних умов в цих країнах. В умовах України, де триває війна, особливої ваги набуває питання відновлення зруйнованої інфраструктури та залучення інвестицій для стимулювання економічного зростання. Україні для успішної адаптації неокласичного синтезу, по-перше, необхідно також враховувати не лише загальні тенденції і орієнтацію на успішні кейси, але й на специфічні виклики, пов'язані з війною, такі як міграція населення, руйнування виробничих потужностей та зміни в структурі економіки, для свого подальшого існування і подальшого розвитку та інтеграції на нові ринки збуту для більшої конкурентоспроможності країни.

Список використаних джерел

1. Robinson J. A., Daron A. *Why nations fail: The origins of power, prosperity and poverty*. London: Profile, 2012., p. 130.
2. Blanchard O., & Shleifer A. Federalism with and without political centralization: China versus Russia. IMF staff papers, 2001. №48 (Suppl 1). P. 171-179.
3. Kornai J. *The socialist system: The political economy of communism*. Princeton University Press, 1992.
4. North. *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press, Cambridge, UK. 1990.
5. Sen A. Development as freedom. In J. T. Roberts, A. B. Hite, & N. Chorev (Eds.), *The globalization and development reader: Perspectives on development and global change* (2nd ed., pp. 525–547). 2014. Wiley.
6. Stiglitz J. E. Globalization and growth in emerging markets and the new economy. *Journal of policy modeling*. 2003. № 25.5. P. 505-524.
7. Soros G. *The Alchemy of Finance*. New York: Simon and Schuster, 1987.